

הרצח המזעזע בבנק בבאר-שבע והקמת 'המנהלת לזהות יהודית' במשרד הדתות – שני אירועים שהתרחשו, לגמרי במקרה, באותו היום. הדיונים

השונים מאוד שסבבו כל אחד מהם שלחו אותי למחשבה שאולי כדאי דווקא לקשר ביניהם, ואולי בקשר הזה יכולה להיות טמונה בשורה.

איש אינו יודע בבירור מה גרם לאיתמר אלון לפרוץ לבנק ולפתוח במסע רצח. בצדק, נשמעות טענות שאסור לקשור בין המעשה לבין המצוקה הכלכלית שבה היה הרצח שרוי, כיוון שיש בכך משום מתן לגיטימציה, ולו מסוימת, לרצח. ועם זאת, נראה לי כי אין זה נכון להתעלם מהצוהר שפתח האירוע הזה בפנינו למצוקה ולחוסר-האונים שחווים לא מעט אנשים במדינה אל מול מצבם הכלכלי.

יוקר המחיה המאמיר, הקושי לפרנס משפחה, כמות האנשים שעובדים אך אינם מצליחים לצאת ממעגל העוני – כל אלו מזינים את הדיון, ההכרחי והמוצדק, בדבר דרכה הכלכלית והחברתית הרצויה של המדינה ומידת האחזיות שלה לחיי אזרחיה. אך אחריותה של המדינה והשיטה שעל-פיה עלינו לכוון חברה – בכל אלה, אין די. כי כאשר מסיבה כלשהי נקלע אדם למצב קיצוני ולתחושה של חוסר-אונים – זה כמעט בלתי אפשרי ל'מדינה', למנגנון

הבירוקרטי הגדול, לסייע לו. ברגעים הללו – נדרשת קהילה; נדרשת קבוצת אנשים המכירים זה את זה וחשים זיקה ואחריות זה לזה; נדרשת רשת חברתית היכולה לתפוס את מי שעומד להחליק החוצה; נדרשת ערבות הדדית.

הקהילה היא אחת מן היצירות היהודיות החשובות ביותר שהעמידה לנו הגלות: במסגרת הקהילה התפתח החינוך היהודי, הקהילה היא שקבעה את תקנותיה והקהילה העמידה גם רשת ביטחון כלכלית לטובת מי שנזקק לה. כמובן שלא הכול היה ורוד במבנה הקהילתי. הקהילה גם החרימה ונידתה לפעמים והיו לה מחירים קשים. אך היא הייתה רשת בטחון. לטוב ולרע.

כאשר חזרנו לארץ-ישראל וכוננו בה מרחב ציבורי-מדיני יהודי, הייתה תחושה כאילו אין צורך יותר בקהילות. שאלות החינוך, המשפט, הכלכלה – כל אלו עברו למרחב המדינתי. גם בכל הנוגע לשאלות הזהות, הייתה תחושה כי די בחיים בתוך מרחב מדינתי-יהודי כדי לכונן זהות יהודית, די במרחב הציבורי שבו מציינים את החגים היהודיים ואת השבת ודי בסמלים ובטקסים כדי שהפרט יחוש את עצמו יהודי.

נראה לי כי די ברור היום שהוויתור על המבנה הקהילתי היה נמהר. בין המרחב הפרטי-המשפחתי ובין המרחב המדינתי, יש צורך לכונן מחדש את המרחב הקהילתי. מרחב שיוכל לספק – במציאות המנוכרת והלא-פשוטה שבה חיים אנשים רבים – תחושת שייכות. הקהילה יכולה להיות

מקום שבו אדם אינו נמדד רק על-פי יכולת הצריכה הכלכלית שלו – מקום שבו אדם רואה ונראה, מושיט יד לנזקק ומקבל תמיכה בעת שהוא זקוק לה. זאת ועוד, בהיותה מרחב וולונטרי, גמיש ואינטימי יותר – הקהילה היא גם המרחב הנכון להעמקת הזהות היהודית ולהעברתה מדור לדור. לשם כך, קהילות שונות יטפחו זהויות יהודיות שונות, כל אחת בדרכה – וכולן יחד יגרמו להעמקת גיוון הזהות היהודית של המדינה.

בנקודה זו נוצר הקשר למנהלת החדשה בראשות הרב רונצקי. אם אכן שואפת הממשלה לחזק את הזהות היהודית של אזרחיה (והשאלה אם זהו תפקידה של הממשלה היא שאלה שראוי לדון בה, אך היא חורגת מהדיון במסגרת רשימה זו), טוב תעשה המנהלת אם תציב לעצמה כמטרה את טיפוח ועידוד הקהילות בישראל. כמובן, מבלי להכתיב או להתערב בתכנים סביבם בוחרת הקהילה להתגבש – ובלבד שאלו יהיו בעלי זיקה למורשת היהודית בהגדרתה הרחבה ביותר. הקהילה אינה מאיימת על הלכידות החברתית, היא יכולה דווקא לחזק אותה – לחזק את הלכידות, את הזהות ואת הערבות ההדדית, אשר בימים אלו, כמעט שאין דבר שאנחנו זקוקים לו יותר מהן.

**בברכת קיץ טוב,
תהילה נחלון,**

יו"ר תנועת 'נאמני תורה ועבודה'

עורך: אוראל שרפ

עריכת תוכן: רן חורי

מערכת: חנה אדלר, אליעזר באמורטון, שאול ברט, חגית ברטוב, נעם דסר, תני וולפיש, רן חורי, משה סאיר, תהילה נחלון, רבקה רוזנר

עריכת תמונות ועיצוב גרפי: חנה לאה דרור עריכת לשון: לאה קליבנוף

כתובת המערכת: דובנוב 7, ת"א 64732, טלפון: 03-6072739

דוא"ל: deot.ta@gmail.com

תמונת השער: "בן חמישים לעצה", יונה רבינוביץ

דעות

יוצא לאור בהוצאת 'נאמני תורה ועבודה'

ומרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות.

בתמיכת משרד התרבות והספורט

De'ot 61 June 2013

Neemanei Torah VaAvodah & The Yaacov Herzog Center